

مَجَلَّةُ
الْمَعْرِفَةِ
وَالْحَقَائِقِ

دُنْيَا

ижтимоий-маърифий журнал

30-сон 2019/1441

Омина

электрон журнали

Бадий раҳбар:

Одинахон МУҲАММАД СОДИҚ

Электрон манзил:
muslimaat@islom.uz

Ҳайъат аъзолари:

Мадина Джураева
Азиза Жалолитдинова
Муҳайё Муҳаммад Юсуф
Оиша Ҳусанова
Гулшода Аллоқулова
Адолат Ҳусанова
Зарнигор Аҳмадалиева

Муҳаррир:

Барно САИДРАҲМОН

Дизайнер:

Рухсора АЗИЗОВА

Исро ва Меърож сафари

Набавий рисолатнинг 10-йили Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга маҳзунликлар олиб келди. Макка у зот ва аҳллари учун торлик қила бошлади. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам маккалик кофирлар, мушриклар уларни тинч қўймаслигини, балки даъватларига қарши турли қийнов усулларини ўйлаб топишини ҳис қилдилар ва Тоифга сафар қилишга қарор қилдилар. Мақсадлари бу шаҳар аҳолисига янги динни танитиш, унга даъват қилиш эди. Лекин тоифликлар у зот соллаллоҳу алайҳи васалламни жуда ёмон қарши олишди: масхара қилишди, болалар ва хизматкорларига у зотни тошбўрон қилдиришди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ўз юртларида икки оғир жудоликка учраган эдилар. Яъни бир

тарафдан қурайшликларнинг азиятларидан ҳимоя қилувчи, зиммаларига юкланган вазифани адо этишларида ёрдамчилари бўлмиш амакиларининг вафоти, иккинчи тарафдан эса у зотга энг биринчи бўлиб иймон келтирган, энг қийин кунларида ёнларида турган аёллари Хадийжа бинт Хувайлид розияллоҳу анҳонинг вафоти сабаб маҳзун эдилар. Тоифликларнинг бу хатти-ҳаракатлари эса у зотнинг қалбларига янада кучли озор етказди. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламни барча тарафдан ўраб олган қийинчиликлар ортидан Аллоҳ таоло у зотга Исро ва Меърож сафарини тақдир қилди. У зот алайҳиссаломни дард-аламлардан қутқариш, ташвишларини аритиш учун, у зотга тасалли бериш, самимиятни изҳор қилиш учун, шу билан бирга, ҳаққа даъват қилувчи одам

қийинчилик ва тўсиқларга учраши табиийлигини эслатиш учун шундай қилди. Лекин Аллоҳ таоло у зотдан рози эканлиги, у зотни яхши кўриши шубҳасиз эди. Ер ва унинг аҳли Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга торлик келтиргани билан, само ва унинг аҳли у зотга кенглик яратади, яхши кўради ва доимо интиқ бўлади.

«Исро» сўзининг луғавий маъноси «кечаси сафар қилиш»дир.

Шариатда эса Аллоҳ таолонинг амри ила Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламнинг кечаси Буроққа миниб, бир зумда Маккаи Мукаррамадан Байтул Мақдисга сафар қилганликлари тушунилади.

«Меърож» сўзи луғатда юқорига кўтарилиш деган маънони англатади.

Шариатда эса Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Байтул Мақдисдан Сидратул Мунтаҳога, Аллоҳнинг ҳузурига кўтарилишларига айтилади.

Бу ишлар у зотни шарафлаш, даражаларини кўтариш, ўша йили бошларига тушган қайғу ва мусибатлари сабаб тасалли бериш учун қилинди.

Исро ва Меърож ҳодисаси тафсилоти ҳақидаги баъзи нарсалар Қуръони Каримдаги иккита сурада – Исро ва Нажм сураларида ворид бўлган.

Исро ва Меърож ҳақида ўнлаб ҳадислар ривоят қилинган. Улардан бирида, яъни ўша кечанинг баёни келган узун ҳадисда воқеалар қуйидаги кетма-кетликда келтирилган: Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам ухлаб ётганларида бир неча фаришталар келиб, уйғотдилар. Юракларини суғуриб олиб, замзам суви билан ювдилар ва покладилар, ҳикмату иймонга тўлдирдилар. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга хачирдан кичикроқ, эшакдан каттароқ оқ улов – Буроқ келтирилди. Унга миндилар. Буроқ

ўзининг назари тушган жойга тез етиб борарди. У Байтул Мақдисга етди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Масжидул Ақсога кирдилар. Барча пайғамбарлар ўша ерда эдилар. Улар билан икки ракъат намоз ўқидилар. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам қайтиб чиққанларида Жаброил алайҳиссалом у зотга танлашлари учун шароб ва сут солинган икки қадаҳни тутдилар. Набий алайҳиссалом сутни танладилар.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Жаброил алайҳиссалом билан бирга самога кўтарилдилар ва биринчи эшикнинг очилишини сўрадилар. Эшик очилиб, унда Одам алайҳиссалом Набий соллаллоҳу алайҳи васалламни хуш кутиб олдилар. Жаброил алайҳиссалом иккинчи эшикнинг очилишини сўрадилар. Эшик очилди. У ерда Ийсо ва Яҳё алайҳиссаломларни кўрдилар. Улар ҳам яхши кутиб олдилар. Шундан сўнг Жаброил алайҳиссалом барча эшикларнинг очилишини сўрадилар. Учинчи осмонда Юсуф алайҳиссалом, тўртинчи осмонда Идрис алайҳиссалом, бешинчисида Ҳорун алайҳиссалом, олтинчи осмонда Мусо алайҳиссаломни кўрдилар. Сўнгра еттинчи осмонга кўтарилдилар. У ерда “Байтул Маъмур”га суянган ҳолда турган Иброҳим алайҳиссаломни кўрдилар. “Байтул Маъмур” шундай бир уйки, ҳар куни унда етмиш минг фаришта намоз ўқийди. Улар чиқсалар, унга қайтиб келмаслар. Уларнинг охири кўринмайди. Шундан кейин Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам “Сидратул мунтаҳо”га етиб бордилар. Унинг гўзаллигини ҳеч ким васф қилиб бера олмайди. Ўша ерда Аллоҳ таоло элик маҳал намозни фарз қилди. Сўнгра Аллоҳ таоло бандаларига енгиллик қилди, бир кеча-кундуз учун беш мартага

туширилди.

Исро ва Меърож воқеасида бир қанча ибрат ва далолатлар бор:

- Икки масжид – Масжидул Ҳаром ва Масжидул Ақсо орасидаги боғлиқлик. Бу Мажидул Ақсонинг муҳим манзил эканига, мусулмонлар унга эътиборли бўлишлари кераклигига далолат қилади.

– Исро ва Меърож сафари Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг бошларига оғир мусибат тушиб, ғамга ботган ва инсонларни Аллоҳга, ҳақ динга чақираётган пайтларида воқе бўлди. Бу Аллоҳ таолога чақирувчи киши сабр-қаноатли бўлиши ва Аллоҳ таолодан улкан савоб ва ажрни умид қилиши лозимлигига далолат эди. Албатта, Аллоҳ таоло бандасининг саъй-ҳаракатларини зое қилмайди, балки улкан савоблар билан мукофотлайди ва Ўзининг ҳузурида юқори даражага кўтаради.

– Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Байтул Мақдисда барча пайғамбарлар билан намоз ўқишлари самовий рисолатнинг барчаси ягона эканлигига, бир буюк ғоя билан, яъни Аллоҳ субҳанаҳу ва таолонинг ягоналиги ҳақидаги ғоя билан туширилганига далолат қилади. Ислом ана шу барча динларнинг мукамал кўринишидир.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Муҳаммаднинг жони қўлида бўлган Зот билан қасамки, ушбу умматдан бирортаси – яҳудийсими, насронийсими, менинг ҳақимда эшитса-ю, сўнгра менга юборилган нарсага иймон келтирмай ўлиб кетса, албатта дўзах эгаларидан бўлади», дедилар».

– Ушбу улуғ сафарда беш маҳал намознинг фарз қилиниши намознинг

ўрни ва аҳамиятига далолат қилади. Унинг самода фарз қилингани, қаламнинг ғичирлаган товуши эшитилгани ва эллик маҳал намоз буюрилиб, кейин енгиллатиб, беш маҳалга туширилгани ҳам Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам айтганларидек, диннинг мақсади бўлган улуғ фарзлардан эканлигининг исботидир.

Бу улуғ сафар мўминлар учун қуйидаги хушxabар ва огоҳлантиришларни ўзида жамлаган:

– Иброҳим алайҳиссалом Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан кўришганларида биз, умматларига салом йўлладилар.

– Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам жаннатнинг гўзаллиги ва ундаги неъматларнинг хабарини бердилар.

– Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам умматлари орасидан азобландиган тоифаларни кўрганлари ҳақида хабар бердиларки, токи умматлари дўзахга олиб борувчи амаллардан, гуноҳ ишлардан нафратлансинлар...

Исро ва Меърож Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қалбларига таскин, маҳзун ҳолатларидан чиқишлари учун туртки бўлди.

Хулоса ўрнида айтадиган бўлсак, Исро ва Меърож орқали Аллоҳ таоло Муҳаммад мустафо соллаллоҳу алайҳи васаллам оддий йўлбошчи эмас, анбиёлар жамоасининг аъзоси эканликларини эълон қилди. Шунингдек, у зотнинг баъзи давлатлар ёки баъзи халқлар учун курашадиган бошлиқ эмас, балки самовий таълимот орқали бутун инсониятни икки дунё саодатига бошловчи хотамул анбиё эканликларини эълон қилди.

“Ҳадис ва Ҳаёт” туркумининг 19-жузи ва “mawdoo3” нашри манбалари асосида тайёрланди

Киши суйганлари билан

Биргадир

Абдуллоҳ розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:
«Бир киши Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига келиб:

«Эй Аллоҳнинг Расули! Бир қавмни яхши кўрган ва уларга етиша олмаган одам ҳақида нима дейсиз?» деди.

Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Киши суйганлари билан биргадир», дедилар».

Тўртовлари ривоят қилганлар.

Шарҳ: Бу ҳадиси шарифдаги «уларга етиша олмаган» жумласини икки

хил тушуниш мумкин. Бири «уларга бориб қўшила олмаган», иккинчиси «улар қилган яхши амалларга амал қила олмаган» бўлиши мумкин. Аммо ҳар иккисида ҳам ўша қавмга бўлган муҳаббат ўз эгасининг ўзи муҳаббат қилган қавмларга бориб қўшилишига сабаб бўлар экан.

Ким яхшиларни яхши кўрса, уларга қўшиб қайта тирилтирилар экан. Ким ёмонларни яхши кўрса, улар билан бўлар экан. Шунинг учун доимо мўмин-мусулмон ва тақводорларга муҳаббат қўйиш лозим.

МУСЛИМА АЁЛНИНГ ПОЙАБЗАЛИ ҚАНДАЙ БЎЛИШИ ЛОЗИМ

Пойабзал – кишилар оёғига кийиб юрадиган, уни ернинг қаттиқлигидан, тиканлардан ва шу каби азиятлардан сақлайдиган либос. Уни ибтидоий одамлар оёқларини ҳимоя қилиш мақсадида ихтиро қилишган. Уларнинг пойабзали ўсимликлардан тўқиб ясалган чорик, теридан тикилган ёки ёғочни йўниб ишланган шиппақдан иборат бўлган. Чармдан бўлган пойабзаллар биринчи марта қадимги маданият ўчоғи ҳисобланган Мисрда ишлаб чиқарилган.

Пойабзал кийишнинг ҳукми

Ҳадиси шарифлар, шунингдек, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламдан содир бўлган амалларнинг барчаси у зотнинг доимо пойабзал

кийиб юрганлари ва бошқаларни ҳам бунга ундаганларини исбот қилади. Оёққа нарса кийиб юриш аслида мубоҳ бўлса-да, кўп таъкидланганидан ҳатто мустаҳаб даражасига етган.

Пойабзал кийишга тааллуқли ҳукмлар

1. Бирор узрли сабабсиз бир пой оёқ кийимда юриш макруҳ. Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан қилинган ривоятда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Бирортангиз ҳам бир пой ковушда юрмасин. Унинг иккаласини ҳам ечсин, ёки иккаласини кийиб олсин», дедилар.

2. Пойабзални тик туриб кийиш макруҳ ҳисобланади. Абу Ҳурайра

розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам пойабзални тик турган ҳолда кийишдан қайтардилар».

3. Маҳси ва кавушларни қоқмасдан кийиш макруҳ. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «**Ким Аллоҳга ва охират кунига иймон келтирган бўлса, маҳсисини қоқмасдан киймасин**», дедилар.

Агар уларнинг ичида бирор зараркунанда йўқлигини аниқ билса, қоқмасдан кийишнинг зарари йўқ. Бу ҳадиси шариф анчадан буён кийилмай турган пойабзалга нисбатан айтилган бўлиши мумкин. Валлоҳу аълам.

4. Аёлларнинг юрганда овоз чиқарадиган пойабзалларни кийиши макруҳ. Чунки бу яҳудийларнинг ишларидан ҳисобланади.

Баланд пошнали аёллар пойабзалининг ҳукми

Бугунги кунда аёллар модага эргашиб ёки бошқа қандайдир мақсадларда баланд пошнали пойабзаллар кийишга одатланиб қолишди. Хўш, бу борада шариат нуқтаи назари қандай?

Ушбу шаръий қарашларни баён этишдан олдин баланд пошнанинг саломатликка таъсири ва зарарларини тиббий жиҳатдан ўрганиб чиқамиз. Шунда унинг нима сабабдан шариатимизда қораланганини тушуниш осонроқ бўлади.

Шифокорларнинг айтишича, баланд пошна кийиш иккита хавfli касалликни келтириб чиқаради: болдир пайларининг тортишиб қолиши – отосклероз ва умуртқа поғонасининг қийшайишига, натижада бачадоннинг ўз жойидан кўчишига олиб келади.

Қон-томир жарроҳлик амалиёти бўйича маслаҳатчи мутахассис, доктор Муҳаммад Имомнинг айтишича, баланд пошнали оёқ кийимлар яссиоёқлик, тизза ва болдир суюқларининг ёрилиши ҳамда қаттиқ оғриши, умуртқа поғонасининг қийшайиши, тоғайларнинг

емирилиши каби касалликларни келтириб чиқаради. Агар аёллар бунини чиройли ва хушбичим кўриниш мақсадидагина киядиган бўлса, ўзи ҳам билмаган ҳолда гўзал қоматини бузиб қўйиши мумкин.

Баланд пошнали оёқ кийими инсон танасидаги ҳар бир аъзога ўзининг зарарли таъсирини ўтказади. Оёқдаги қадам қисмининг қийналишига, унда оғриқли қадоқлар пайдо бўлишига, болдир мушакларининг тортишиб қолишига олиб келади. Бу эса ўз навбатида оёқ бармоқлари териси кўчиб, замбуруғ пайдо бўлишига замин яратади.

Ушбу сабаблардан келиб чиқиб айтиш мумкинки, агар бундай оёқ кийимни кийиш натижасида жисм саломатлигига зарар етиши аниқ бўлса, аёлларнинг баланд пошнали пойабзал кийиши макруҳ. Бунинг устига, агар аёл бегона назарларни тортиш ва ўзини кўз-кўз қилиш ниятида кийган бўлса, макруҳи таҳримийга айланади. Чунки Аллоҳ таоло: «**Илгариги жоҳилиятнинг очиқ-сочиқлиги каби очиқ-сочиқ юрманг**», дея аёлларни огоҳлантирган.

Агар ушбу пойабзални алдов мақсадида, масалан, совчиларга баланд бўйли, сарвқомат бўлиб кўриниш мақсадида кийилса, бу ҳолда ҳаром ҳисобланади. Бундан ташқари, бигиз пошнали оёқ кийимда аёл йиқилиб тушиши ва соғлиғига жиддий зарар етиб қолиш хавfli ҳам бор.

Бўйи паст бўлган қизлар аввало ўзларига бўлган ишонччи оширишлари, узун бўлмасалар ҳам, ўзларини келишган ва хушбичим деб ҳисоблашлари лозим. Асло ёлғон ила руҳиятларини булғамасинлар. Албатта, баланд пошна билан узун кўринишга уриниш ёлғон ва мунофиқликка олиб келади. Бу эса покиза ахлоққа зарар етказиб қўйиши аниқ .

Зебунисо ҚУТБИДДИН қизи
таржимаси

СИЗ

Аллоҳ сиз учун истаган ҳолдасиз

Бугунги кунда вақтни тўғри тақсимлаш, қиладиган ишларни аввалдан режалаштириш киши ҳаётида муҳим аҳамият касб этади. Дарҳақиқат, бу нарсалар муваффақиятга эришишнинг жуда самарали воситасидир. Бироқ ҳамма нарсада бўлгани каби, бу масалада ҳам меъёрни билиш муҳимдир.

Режалар тузиш ўзимнинг ҳам ҳар куни албатта вақт ажратадиган муҳим ишларимдан бўлиб келган. 15 ёшлигимдан бошлаб қилишим керак бўлган ишлар ва уларнинг бажарилиш вақтлари ёзилган кундалигим бўлар эди. Лекин вақт ўтиб, ҳамма ишлар ҳам менинг режамдагидек бўлмаслигини англайдиган ёшга етдим. Ҳамма нарсани ҳам режалаштириб

бўлмаслигини тушундим. Биз ўзимизча режалар тузамиз, амалга ошира олмаганимизда эса Аллоҳнинг ҳам биз учун "режалари" борлигини унутиб, тушкунликка тушамиз.

Қизиғи шундаки, биз муваффақиятни, севиб-севилишни, бойлик ёки илм орттиришни режалаштираемиз. Хафагарчилик, муваффақиятсизлик, ютқазиш каби нохуш нарсалар ёки тузган режамизнинг бирор сабаб туйғули барбод бўлиши, табиийки, бизнинг режамизда бўлмайди. Натижада ўзимиз истаган нарсадан бутунлай бошқача ҳолатга дуч келамиз.

Инсон ҳамма нарса ўзининг назорати остида бўлишини ёқтиради. Лекин ҳолат ундай эмас. Ҳамма нарса Аллоҳнинг назорати остида.

Ҳаётимизда қаерда, қай ҳолатда бўлишимизни биз назорат қила олмаймиз. Атрофимизда йиллаб фарзанд кўрмаётган оилалар бор. Бу – улар хоҳлаган, режа қилган нарса эмас, балки бу – Аллоҳ улар учун хоҳлаган нарса. Инсонлар қўл билан кўрсатиб, айблашга уста. Бир йигит уйланишни кечиктираётган бўлса, бу ўзи шуни режа қилгани учун эмас, балки Аллоҳ шуни хоҳлаётгани учун бўляпти.

Баъзан йўлимиздан бирор тўсиқ ёки ташвиш чиқиб қолса, дарҳол ўзимизни йўқотиб қўямиз. Чунки бу режамизда йўқ эди. Яъни биз режамизга мувофиқ бўлмагани учун Аллоҳнинг «режаси»га (қадарга) мослаша олмай қоламиз. Чунки ўз режамизни мукамал деб ҳисоблаймиз. Ҳолбуки, биз ноумид бўлиш ўрнига **«Аллоҳ макр (тадбир, режа) қилувчиларнинг «зўри»дир»** деган оятни ёдга олишимиз лозим эди (*Оли Имрон сураси, 54-оят*).

Хўш, қанақасига?

Сизнинг режангиздан 101та хато топса бўлади. Лекин сизнинг чегараланган тафаккурингиз буни кўрмаётган бўлиши мумкин. Аллоҳ таоло Бақара сурасида:

«Шоядки ёқтирмаган нарсангиз сиз учун яхши бўлса. Ва шоядки ёқтирган нарсангиз сиз учун ёмон бўлса. Аллоҳ билади, сиз билмайсиз», деб мараҳамат қилади (Бақара сураси, 216-оят).

Айнан шундай. Фақат биз билмаймиз.

Бироз мулоҳаза қилиб, ҳаётингизга назар ташланг. Ўзингиз жуда истаган бирор нарсага эриша олмаган пайтингизни эсланг. Ҳозир ўйлаб кўриб, ўша нарса ҳақиқатан сиз учун яхши бўлганини англайсиз.

Ишонаманки, бундай мисоллар ҳар биримизнинг ҳаётимизда топилади.

Мусо алайҳиссалом ва Ҳизр алайҳиссалом воқеасини эсланг. Ўшанда Ҳизр алайҳиссаломнинг қилган ишлари мақсадга мувофиқ эмасдек туюлиб, Мусо алайҳиссалом шошқалоқлик қилган эдилар. Кейин эса бунинг ҳикматини – Ҳизр алайҳиссалом тўғри иш қилганларини англаб етдилар.

Нарсаларга ташқи кўринишидан баҳо бериш қийин. Биз бунда фақатгина биз кутган нарса амалга ошмаганини – ёпиқ эшикни, умидсиз вазиятни ёки муваффақиятсизликни кўрамиз. Бизга кўринмаётган бўлса ҳам, бу ишда хайр борлигини дарҳол англаш учун кишида кучли иймон ва ирода бўлиши керак. Биз биринчи муваффақиятсизликда Аллоҳга таваккал қилишни, таслим бўлмасдан, тушкунликка тушмасдан, сабр ва сабот, ирода ва умид билан йўлда давом этишни ўрганишимиз лозим. Асосийси – бизнинг ҳар бир ҳолатимиз ва натижамиз биз учун энг яхшиси эканига шубҳа қилмаслик, ҳар бир қадамимизда Аллоҳ биз билан эканини, доим Ўзининг ҳимоясида эканимизни, У биз учун энг севимли инсон бўлган онамиздан кўра бир неча баробар бизга меҳрибон эканини ёдда тутиш, Унга чин қалбдан ишониш, бизга тақдир қилган нарсасига рози бўлиш.

Қўлдан келганича режалаштиринг. Яхши ният қилинг. Энг яхшисига умид қилинг. Бироқ сизни ўзингиздан кўра яхши биладиган Зотнинг режасидан кўнглингиз тўқ бўлсин. Гарчи ҳозир ўзингиз истаган ҳолда бўлмасангиз ҳам, унутмангки, сиз Аллоҳ сиз учун истаган ҳолдасиз.

Умму АБДУЛЛОҲ

НАБАВИЙ ВАСИЯТЛАРГА АМАЛ ҚИЛИШ – ИККИ ДУНЁ САОДАТИ ОМИЛИ

Бисмиллаҳир роҳманир роҳийм

Аллоҳ таолога ҳамду сано, Расули акрамга салоту салом бўлсин!

Ислом дини ер юзини мунаввар айлар экан, аёл зотини жаҳолат зулматидан халос қилди. Уни аввало инсон сифатида эътироф этиб, ҳақ-ҳуқуқларини қайтарди. Шаънини улуғ, мақомини юксак қилди. Қуръони Каримнинг жуда кўп ўринларида унинг эркак билан баробар эканини баён этди:

«Мўминлар ва мўминалар бир-бирларига дўстдирлар. Яхшиликка буюрурлар, ёмонликдан қайтарурлар, намозни тўқис адо этурлар, закотни

берурлар ҳамда Аллоҳга ва Унинг Расулига итоат қилурлар. Ана ўшаларга Аллоҳ тезда раҳм қилур. Албатта, Аллоҳ азиздир, ҳақимдир» (Тавба сураси, 71-оят).

Баъзи ўринларда ҳатто аёлни эркакдан кўра устун қўйди. Исломда она юқори даражага қўйилганлиги бунга ёрқин мисолдир.

Аёлларга бўлган эътибор ва юксак эҳтиромни биринчи бўлиб Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам амалда татбиқ қилиб кўрсатдилар. Жоҳилиятдан қолган урф-одатларни, аёл кишига нисбатан турли кўринишдаги зулмларни аритдилар, уларнинг ҳуқуқларини

ҳимоя қилдилар. «Аёллар эркакларнинг туғишганлари», дея эълон қилдилар. Ҳаттоки мўминаларнинг эҳтиёжларига истижобат қилган ҳолда, уларнинг ўзларига хос илм мажлисларини ташкиллаштирдилар.

Маълумки, мўмину мўминаларнинг улуғ мураббийси бўлмиш Ҳабибимиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ўз умматларига жуда кўп ҳолларда васият қилганлар, амри маъруф, наҳйи мункар билан уларга таълим-тарбия берганлар. Бу васиятларнинг кўпчилиги аёлу эркакка бир хилда тегишли бўлса, баъзилари эркакларнинг ўзига, баъзилари эса аёлларга хосдир. Жумладан, у зот алайҳиссаломнинг видолашув хутбасида қилган васиятлари жуда ҳам машҳур. Унда мушфиқ Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам эркакларни аёлларга яхшилик қилишга буюриб, уларни эркакларга омонат қилиб топширганлар.

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам аёллар учун уюштирилган илм мажлисларида уларнинг ўзларига хос васиятлар қилганлар. Биз муслима-мўминалар башарият сарварининг биз билан бўлган аҳдлашувларини ҳеч қачон унутмаслигимиз, уларни маҳкам ушлаб, амал қилишимиз лозим. Камина ходимингиз ҳадисларда келган ана шундай васиятларнинг энг машҳурларини жамлаб, эътиборингизга ҳавола этишга қарор қилдим. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламни яхши кўрадиган, у зотнинг суннатларига эргашиб, амал қиладиган ҳар бир мўмина-муслима мазкур васиятларга амал қилишни кундалик ҳаётларида энг юқори ўринга қўйишлари лозимдир. Зеро, у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам уларни айнан бизга – аёлларга хослаб айтганлар.

Қуйида набавий васиятларнинг энг машҳур бештасини келтирамиз.

1. Тақво қилишга чақириқ.

Жобир розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи

васаллам билан ийдда ҳозир бўлдим. У зот хутбадан олдин азонсиз ва иқоматсиз намозни бошладилар. Сўнгра Билолга суяниб, (хутба қилгани) турдилар. Сўнг Аллоҳга тақво қилишга буюрдилар. У Зотга тоат қилишга тарғиб этдилар. Одамларга ваъз қилиб, эслатдилар. Сўнгра юриб, аёлларга яқинлашдилар. Уларга ваъз қилиб, эслатмалар бердилар.

«Садақа қилинглр. Сизларнинг аксариятингиз жаҳаннамнинг ўтинидирсиз», дедилар. Шунда аёлларнинг яхшиларидан юзлари қизил бир аёл туриб:

«Нима учун, эй Аллоҳнинг Расули?» деди.

«Чунки сизлар шикоятни кўп қиласизлар. Эрга куфрони неъмат қиласизлар», дедилар.

Кейин аёллар тақинчоқларидан садақа қилишга киришдилар. Билолнинг этагига балдоқлари ва узукларидан ташлай бошладилар».

Сийрати мутоҳҳара ва ҳадиси шарифлардан Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ийд намозига барчани – аёллар, болалар, қул ва чўриларни, ўспирин қизларни намозгоҳга чорлаганларини билиб оламиз. Ҳаттоки узрли аёлларни намоз ўқимасалар-да, мана шу баракотли куннинг хайридан баҳраманд бўлишлари учун намозгоҳга чиқишдан тўсмадилар.

Ийд каби одамлар жам бўлган кунларда ваъз қилиб, уларни тақвога амр қилдилар. Тақво ҳамма нарсанинг боши ва асосидир. Тақво асосида амалга ошириладиган ҳар қандай иш хайрли бўлади.

2. Садақа қилишга даъват.

Юқорида тақвога далил қилиб келтирган ҳадиси шарифимизда аёллар кўпроқ садақа қилиб туришга чақирилган.

Қай бир аёл «Мен бу иллатлардан холиман», дея олади?

Нафақат эрларимиздан нолиймиз, ҳар хил гаплар билан уларни ҳақорат қиламиз, қарғаймиз, балки уларга

нисбатан инсон ақли лол қоладиган даражадаги гуноҳ ишларни ҳам бемалол қилаверамиз. Энг ачинарлиси, ҳеч биримиз гуноҳларимизни эътироф қилгимиз келмайди. Мушфиқ ва меҳрибон зот – Расули акрам соллаллоҳу алайҳи васаллам бизга бундай гуноҳлардан халос бўлишнинг энг осон йўлини – садақа қилишни тавсия этганларига қарамай, муҳтожларнинг кўнглини олишга, бирор нарса бериб, эҳтиёжини қондиришга келганда, кўзларимизни ҳам, қўлларимизни ҳам юмиб оламиз. Мол-мулк тўплашдан чарчамаймиз, дунё матоҳларига тўймаймиз.

3. Эрга итоат қилишга амр.

Қайс ибн Саъд розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган ҳадисда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Агар бировни бировга сажда қилишга амр қилувчи бўлсам, Аллоҳ уларга (эрларга) улар (хотинлар) устидан берган ҳақнинг сабабидан аёлларни эрларига сажда қилишга буюрган бўлар эдим», дедилар.

Абу Довуд, Ҳоким ва Термизий ривоят қилганлар.

Термизийнинг лафзида:

«Агар бировни бировга сажда қилишга буюрувчи бўлсам, хотинни эрига сажда қилишга амр этган бўлар эдим», дейилган.

Ҳозирги кунда кўпгина оилаларнинг нотинчлиги, ҳатто баъзиларининг бузилиб кетаётгани айнан мана шу ҳадиси шарифга амал қилмасликнинг, яъни эрга итоатсизликнинг оқибати эмасми?

Ҳар бир оилада эр раҳбардир. Шундай бўлгач, оиладаги ҳамма – аёл ҳам, фарзандлар ҳам унга итоат қилиб яшашлари шарт. Шундагина оилада тинчлик ҳукм суради, оиланинг барча аъзолари бахт-саодатга мушарраф бўладилар.

4. Фарзандарга гўзал тарбия беришга ундов.

Ибн Умар розияллоҳу анҳудан ривоят

қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ҳар бирингиз мутасаддидир ва ҳар бирингиз қўл остидагилари учун масъулдир. Имом* мутасаддидир ва қўл остидагилари учун масъулдир. Эркак ўз оиласида мутасаддидир ва қўл остидагилари учун масъулдир. Аёл эрининг уйида мутасаддидир ва қўл остидагилари учун масъулдир. Ходим ўз хожасининг мол-мулкида мутасаддидир ва қўл остидагилари учун масъулдир», дедилар».

Шарҳ: Ушбу ҳадисдан шариатимизда аёл кишининг оиладаги мажбуриятлари, охиратда сўраладиган нарсалари ҳам кўрсатиб ўтилганини билиб оламиз.

Исломиё оилада бека бўлиш улкан шараф бўлиши билан бирга, улкан масъулият ҳамдир. Оиланинг бекаси бўлганидан кейин, унинг ҳамма ички ишлари унинг қўлида, ихтиёрида бўлади.

Оиланинг иқтисоди беканинг тежамкорлигига ва ўзига ишониб топширилган ҳар қандай мол-мулкка хиёнат қилмаслигига, уларни исроф қилмасдан ишлатишига боғлиқ. Энг улкан масъулиятлардан бири эса фарзандларни дунёга келтириб, боқиб, тарбиялашдир. Бу масъулиятни муслима аёллар доимо шараф билан адо этиб келганлар.

Хулоса қилиб айтганда, оилада муслима аёлнинг зиммасига катта масъулият юкланган. Эрнинг ишлари муваффақиятли бўлишида аёлнинг ўрнини ҳеч ким инкор қила олмайди. «Эрни эр қиладиган ҳам, қаро ер қиладиган ҳам хотин», деб бежиз айтилмаган. Гап ҳар бир муслима аёл ўз масъулиятини тўлиқ тушуниб етишида қолган, холос.

5. Очиқ-сочиқликдан қайтариш.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Аҳли дўзахдан икки тоифани кўрмадим: Бир қавмки, қўлларида сигирнинг думига ўхшаш қамчилари бор-у, улар билан одамларни

урурлар. Бир аёлларки, улар кийимли яланғочлар, йўлдан оздирувчилар, йўлдан озувчилар. Бошлари худди туянинг қийшайган ўркачига ўхшайди. Улар жаннатга кирмаслар ва унинг ҳидини ҳам топмаслар. Албатта, унинг ҳиди бунча ва бунча масофадан келиб турур», дедилар».

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «Аҳли дўзахдан икки тоифани кўрмадим» деган гапларидан ушбу ривоятда васф қилинган кишилар ўша вақтда воқеликда бўлмагани, балки келажакда чиқиши тушунилади.

«Бир аёлларки, улар кийимли яланғочлар», яъни ўзлари кийим кийиб юрадилар-у, аслида яланғочдан фарқи йўқ. Кийимдан авратлари кўриниб туради. Кийими юпқалигидан остидаги жамики нарса кўриниб, билиниб туради. Улар бу қилмишлари ила

«йўлдан оздирувчилар»дир.

Бундай ишлари билан бошқа аёлларни ҳам йўлдан оздирадилар. Айниқса ёш қизларни ўзларига эргаштириб, тўғри йўлдан адаштирадилар. Шунингдек, кўча-кўйда, жамоатчилик жойларида мазкур шармандали ҳолатда юриб, эркакларни ҳам гуноҳга ботирадилар, зинога чорлайдилар. Уларнинг ўзлари ҳам

«йўлдан озувчилар»дир.

Ҳа, фақат йўлдан озган одамгина кийимли яланғоч бўлиб, кўча-кўйда бемалол юриши мумкин.

Ҳозирги кунда атрофга назар солган киши ушбу ҳадиси шариф айнан бизнинг замонамиз ҳақида айтилганига амин бўлади. Бошқа миллатларни қўятурайлик, ўзини муслима деб билган ўзбек аёлларнинг очиқ-сочиқ кийиниши жуда кўп муаммоларга сабаб бўлаётгани ҳеч кимга сир эмас. Бу муаммони ҳал қилишнинг биргина йўли набавий насиҳатга амал қилишдир.

Ҳа, азизалар, биз аёллар юқорида келтирганларимиз – беш дона набавий васиятга амал қилиш билан бу дунёю у дунёда нажотга, икки дунё саодатига эришамиз, иншааллоҳ.

Аллоҳнинг ҳузуридаги бандаларга оид ўлчов тақводир, энг тақволи инсон У Зотнинг ҳузурида энг ҳурматли банда ҳисобланади. Кимки Аллоҳ ҳузурида ҳурматли бўлмоқчи бўлса, Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг васиятларини маҳкам тутсин.

Бандамиз, айниқса биз аёллар янада ожизамиз, заифамиз. Бандалигимиз сабаб ибодатларимизда қусур бўлиши муқаррар, гуноҳ содир қилишимиз бор гап. Шундай экан, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг кўрсатмаларига амал қилиб, садақа беришга ҳарис бўлайлик.

Биз аёлларга топширилган энг катта масъулият уйни саранжом-саришта сақлаш, эрнинг биздаги ҳақларини адо этиш, фарзандларимизни гўзал хулқли қилиб тарбиялаш, бир сўз билан айтганда, чинакам фароғат қасрини қуришда ўз зиммамизга юкланган вазифаларни бажаришдир. Бу масъулиятли вазифани шараф билан адо этишда эса биздан набавий васиятларга оғишмай амал қилиш талаб этилади.

Эрга итоат жаннатга кўприқдир. Бу билан биз бирйўла Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам билан қилган аҳдимизга ҳам вафо қилган бўламиз.

Шунингдек, ҳар биримиз ташқи кўринишимизга, одоб-ахлоқимизга, айниқса номахрамлар билан бўладиган муомала-муносабатларимизга алоҳида эътибор қаратайлик. Шунда жамиятни катта фитнадан сақлаб қолган бўламиз.

Эй Аллоҳ, нақадар буюк Зотсан! Нақадар ҳикматли Зотсан! Бандаларингга раҳмат қилиб юборган Расулинг соллаллоҳу алайҳи васалламнинг муборак тилларидан айтилган аёллар учун бештагина васиятда икки дунё саодати жам бўлмиш! Бизларни мазкур васиятларни яхши англаб, уларга амал қилувчилардан қилгин, эй оламлар Робби!

Одинахон МУҲАММАД СОДИҲ
Muslimaat.uz сайти раҳбари

УММУ ХОЛИД *Бинт Холид*

Умму Холид бинт Холид саҳобия бўлиб, маккалик, қурайш қабиласига мансуб аёл бўлган. У Умму Холид кунясини олган.

Отаси Холид ибн Саъид ибн Осс Исломга энг аввал кирганларнинг биридир. Онаси Умайма бинт Халаф Ҳазоийя фазилатли саҳобия хонимларнинг бири бўлган. Акаси Саъид ибн Холид солиҳ саҳобалардан бири бўлган. Амакиси Амр ибн Саъид ибн Осс Исломга энг аввал кирганлардандир. У Ярмак жангида ўлдирилган. Эри жаннат башорати берилган ўнта инсоннинг бири бўлмиш Зубайр ибн Аввомдир. Аллоҳ у зотдан ва барча саҳобалардан рози бўлсин.

Умму Холид Ҳабашистон ерларида дунёга келган. У мусулмон оилада ўсиб-улғайди. Оталари Маккада мўминларга азият кучайганда Ҳабашистонга ҳижрат қилиб кетганлардан бири эдилар.

Умму Холид розияллоху анҳо ҳақиқий Ислом тарбиясида, Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламнинг қўлларида тарбияланиб, камол топдилар.

Умму Холиднинг Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламнинг ҳузурларида мавқеи баланд эди. У зот унга махсус совғалар берар эдилар. Масалан, бир

сафар Савда онамизнинг хомийсадан тикилган кичик кўйлақларини олиб келиб: «Нима дейсиз, бу кимга кўпроқ мос келар экан?» дедилар. Саҳобалар жим туришди. Шунда у зот: «Умму Холидни олиб келинг», дедилар. Умму Холид айтадилар: «Кўйлақни олдимга кўтариб келдиларда, менга ўз қўллари билан кийгиздилар. Кейин шундай дедилар: «Аблий ва ахлиқий – йиртилгунча кий, киявериб, эскиртир», дедилар. Буни икки марта айтдилар».

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламнинг «Аблий ва ахлиқий», деб қилган дуолари Умму Холиднинг ҳаётида муборак из бўлиб қолган эди. Ҳадиснинг маъноси борасида Ибн Ҳажар «Фатҳ» китобида шундай дейди: «У узоқ яшади, ҳатто у кийимни кийиб, чиритди ҳам. Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламнинг дуолари ижобат бўлди. Саҳобия аёллардан ҳеч бири Умму Холидчалик узоқ умр кўрмади».

У киши Зубайр ибн Аввомдан Амр ва Холид исмли икки фарзанд кўрганлар.

Заҳабийнинг айтишича, у киши тўқсон йилга яқин умр кўрганлар.

Зебунисо ҚУТБИДДИН қизи
таржимаси

Йўловчининг ҳиммати

Мухбир ғарблик бир мусулмондан:
«Сиз қандай қилиб мусулмон бўлгансиз?»
деб сўради. У шундай ҳикоя қилади:

«1993 йили аёлим билан Туркияга саёҳат қилгани бордик. Бир қишлоққа кириб, адашиб қолдик. Йўлдан ўтиб кетаётган бир йўловчидан: «Шу манзилга қандай борсак бўлади?» деб меҳмонхонанинг манзилини кўрсатдим. У: «Бу меҳмонхона жуда узоқда. Мусофир экансизлар, мен билан уйимга юринглар», деб бизни уйига олиб кетди. Қоронғи тушиб қолган эди. Биз ҳам унинг таклифини рад қилолмасдик. Йўловчи билан бирга унинг уйига келдик. Ичкарида чол-кампир ва беш нафар бола ўтирарди. Бирин-кетин болалар бизга кечки овқат олиб киришди. Овқатланиб бўлганимиздан сўнг бояги киши: «Аёлингиз билан шу хонада ухланглар», деб, ташқарига чиқиб кетди. Биз ухлаб тургач, унга бу қилган яхшиликлари учун раҳмат айтмоқчи бўлдик. Қарасак, биз тунаган хонадан бошқа хона йўқ, уй мана шу бир хонадан иборат экан. Мезбон оиласи билан ҳовлидаги дарахт остида тунабди. Ўшанда ҳаво совуқ эди. Аёлим бу ҳолатдан қаттиқ таъсирланиб, йиғлаб юборди. Мен аёлимга далда берар эканман, ич-ичимдан ажиб бир туғён

отилиб келарди: «Демак, ҳақиқий Ислом шу экан-да! Биз эшитиб юрган “Ислом” ҳақиқий Ислом эмас экан. Ҳақиқий Ислом нималигини ҳали билмас эканмиз...» Уй эгасига миннатдорлик билдирарканман, ундан: «Исломни қандай ўргансам бўлади?» деб сўрадим. У табассум ила: «Ўзингизнинг тилингизга таржима қилинган Қуръони Карим ва суннат орқали билиб оласиз», деди. У бизни меҳмонхонага кузатиб қўйди.

Юртим Руминияга келгач, у айтган китобларни қидириб топдим. Аёлим ва мен бу китобларни қўлдан қўймай ўқиб чиқдик. Кейин... “Лаа илааҳа иллаллоҳ, Муҳаммадур Расулуллоҳ”, дея иймон келтирдик. Биз ўша инсон сабаб мусулмон бўлдик. У сабаб ҳақиқий Ислом динини танидик. Бизни Яратган Зотни танишга, Унинг Расулини севишга ўргатган ўша туркиялик оддий йўловчининг ҳимматини ҳеч қачон унутолмайман...

Ҳозир атрофимда мингдан ортиқ иймон келтирган кишилар бор. Айни пайтда Исломни бутун дунёга ёйиш мақсадида Руминияда Ислом марказини ташкил қилиш ҳаракатидаман...”

Муҳаммад Али МУҲАММАД ЮСУФ
таржимаси

“Рақобат, ғоялар, кутиб турмайдиган фарзанд тарбияси аёлни илдам ҳаракат қилишга ундайверади”

Бу галги суҳбат-дошимиз замонамизнинг фаол, изланувчан, ташаббускор аёлларидан бири, “Машриқ машъали” ўқув маркази асосчиси, уч нафар фарзанднинг онаси, икки набиранинг бувиси, севимли рафиқа, саришта уй бекаси Нилуфар Мўминова бўладилар.

– *Ассалому алайкум ва роҳматуллоҳи ва барокатуҳ! Нилуфар опа, Аллоҳ таоло суҳбатингизга мушарраф қилганидан бениҳоя мамнунмиз. Сиз оилада онасиз, тирбиячисиз, шу билан бирга, катта бир муассасада раҳбарсиз. Бир сўз билан айтганда, жамиятда илғор аёлсиз. Буларнинг барчасига улгуриш қийин эмасми?*

– Ва алайкум ассалом ва роҳматуллоҳи ва барокатуҳ. Аввало, ушбу суҳбатга мени муносиб кўргангиз учун ташаккур!

Аёл кишига раҳбар бўлиш, шу қаторда оилани, фарзанд тарбиясини бирдек олиб кетиш осон иш эмас. Эркаklar қанчалар забардаст бўлишмасин, кўча-кўйдаги, ишхонадаги фаолиятлари, у ердаги

катта-кичик муаммолар асабларини ҳам, кучларини ҳам эговлашга етарли бўлади. Энди аёл-чи?! Ҳам кўчани, ҳам уйни, ҳам фарзандлар тарбиясини зиммасига олиб, кейин раҳбарлик ёки бизнесга қадам қўяди.

Аёл кишига Аллоҳ таоло шунга яраша кучни ғойибидан беради. Масалан, чарчаган одам қанчалар бўшашиб, ҳолсиз ўтирган бўлмасин, бир қўнғироқ бўлиб, ярим соатдан кейин уйига меҳмон келаётганини эшитса, бир зумда куч пайдо бўлади. Меҳмон кутишга шунчалик берилиб кетадики, бояги чарчоқдан, ҳолсизликдан асар ҳам қолмайди. Баъзан ўша ярим соат бир ҳафталик ишларни битиришга ҳам кифоя қилади. Яъни раҳбар аёл ҳеч қачон тўхтаб тура олмайди. Рақобат, ғоялар, кутиб турмайдиган фарзанд тарбияси уни илдам ҳаракат қилишга ундайверади.

– **Албатта, бугунги кунда эришган муваффақиятларингиз, ютуқларингиз ортида аввало Аллоҳ таолонинг инояти, меҳнатингиз самараси ётибди. Ютуқларингиз ортида турган заҳматкаш инсонлар ҳақида тўхталсангиз.**

– Шу кунгача нимага эришган бўлсам, албатта, Аллоҳ таолонинг иноятидан деб биламан. Чунки меҳнат қилаётган, кечаю кундуз ғоялар билан ёниб яшаётган битта мен эмас-ку!

Ҳаётимиз, умримиз бизга берилган неъмат, омонат, ҳисоб-китобли. Буни яхши тушунган нафақат мен ва оилам, балки қанча-қанча инсонлар ризқ, илм, таълим-тарбия илинжида ўз ватанида, керак бўлса, чет элларда тиним билмай ҳаракат қилишади. Қаерда бўлмасин, қўлдан келганча савоб амаллар қилишга ҳаракат қиладиган, гуноҳ амаллардан йироқ юрган бандаларига Аллоҳ таоло енгиллик, омад, барака беради...

Аввало, ишларимизнинг ривожини ва баракасини ота-онамизнинг биз фарзандлари ҳаққига қилган хайрли дуолари баракасидан деб биламан. Шунингдек, турмушга чиққан аёл турмуш ўртоғининг кўмагига жуда муҳтож бўлади. Менинг турмуш ўртоғим ҳар доим мени қўллаб-қувватлаб келган, ёнимда елкадош бўлган. Турмуш ўртоғингиз сизга суянчиқ бўлмас экан, ҳеч қачон мукамалликка эриша олмайсиз. Кўзлаган, орзу қилган манзилингизга етолмайсиз. Ақлли, меҳрибон, сирдош турмуш ўртоғи бўлмаган аёл меҳнат фаолиятида ютуққа, ҳаётида муваффақиятларга эриша олмайди.

Тошкент шаҳрида “Машриқ машъали” ўқув марказини очишимда, унинг фаолиятини йўлга қўйиб, ривожлантиришимда сингилларимнинг хизмати катта. Уларнинг беминнат кўмаги билан бу ўқув маркази муҳтарама аёл-қизларимиз учун энг яхши марказлардан бирига айланиб улгурди. У ерда турмуш бўсағасидаги қизларимиз учун, келин бўлиб бир хонадоннинг бекасига айланган ёш келинлар, шунингдек, оналар учун талаб ва эҳтиёжлардан келиб чиққан ҳолда бир қанча курслар очилди.

Яқинларимнинг мана шундай ёрдамлари сабаб мен нафақат юртимизда, балки чет элда ҳам фаолият олиб бормоқдаман.

– **Бугунги замон аёли қандай бўлиши керак деб ўйлайсиз. Уларнинг жамиятдаги ўрни ҳақида мулоҳазаларингиз...**

– Бугуннинг аёли...

Аёл ҳар қандай ҳолатда аёллигини, оналигини биринчи ўринга қўйишга мажбур. Қачонки аёлдан ҳаё, тавозе, ҳилм кетаркан, «аёл» деган номидан ҳам маҳрум бўлади. Баъзан ишини сабаб қилиб, турмушга чиқишни кечиктирадиган, мансабини кўзи қиймай, фарзанд кўришни орқага сурадиган, ярим-яланғоч кийимлар кийишни замонавийлик деб биладиган аёлларни тушуна олмайман.

Менинг наздимда замонавий аёл аввало оиласида фарзандларига, атрофдагиларга ўрناق бўла олиши керак. Сўзи билан амали бир бўлиб, ўзини фидо қила олган бўлсагина, атрофига унга ишонганлар жипслашади.

Яъни бир шам мисоли ўзи эриб, тамом бўлса-да, атрофини ёрита оладиган аёлни замонавий аёл дейишим мумкин.

– **Бугунги кунда глобал мавзуга айланган фарзанд тарбияси, хусусан, қизлар тарбияси ҳақида фикрларингиз.**

– Бугунга келиб, қиз боладир, ўғил боладир, уларни интернет асридан эсон-омон олиб чиқиб, ўзимиз хоҳлаган манзилга олиб бориш жуда қийин ва машаққатли ишлардан бирига айланди.

Аввало, фарзандларимизга чиройли тарбия бериб, уларда тўғри ақийда ва эътиқодни шакллантиришимиз, илмга қизиқтиришимиз, фойдали иш ва ҳунарга йўналтира олишимиз зарур. Мана шу омилларни таъйёрлай олсак, уларни турли фалокату ҳалокатлардан асраб қола оламиз. Бунга энг аввал оналар масъулдир. Ҳар қандай баҳона – у хоҳ ишнинг кўплиги бўлсин, хоҳ тирикчилик оғирлиги бўлсин, ҳеч бири фарзанд тарбиясига тўсқинлик қилмаслиги керак. Аслида биз ким учун яшайпмиз? Ким учун елиб-югуриб юрибмиз? Албатта, фарзандларимиз учун, уларнинг порлоқ келажаги учун. Шу боис фарзанд тарбиясини бир кунга ҳам кечиктириб бўлмайди. «Бир йигитни тарбияласанг, бир одамни қутқарган бўласан, бир аёлни тарбияласанг, бир жамият тарбияланади», деган сўз айни ҳақиқат.

Фарзанд тарбиясида қўллаб самарасини тез кўриш мумкин бўлган усулларимдан бири, ибратли ҳолатларни йўл-йўлакай айтиб, улар билан муҳокама қилишим, деб биламан. Баъзан ўзимнинг ёшлигим ҳақида гапираман, қилган хатоларим, армонларим... Лекин ҳар куни бир хил усулда давом этиб бўлмайди. Кўпроқ улар каби болага айлана олсангиз, бирга дам олишга чиқиб, керак бўлса бирга югуриб, мусобақа уюштириб, қизиқтирганингиз сари, бола “сизники” бўлиб улғаяди. Бир одамнинг сўзлари ҳеч ёдимдан чиқмайди: “Боламнинг зўр мутахассис бўлишини орзу қилиб, Англияга ўқишга юборгандим. Балки зўр мутахассисдир, аммо боламини йўқотиб қўйдим, ёнимдаги бегонага айланди...”

– **Энг яхши кўрган саҳобий ёки саҳобиянгиз ким? Нима учун айнан у зотни кўпроқ яхши кўрасиз?**

– Энг яхши кўрган саҳобиям Ҳадича бинт Хувайлид розияллоху анҳо бўладилар. Ҳадича онамиз Пайғамбаримиз алайҳиссалом учун яратилган эди. Ҳадича онамиз ўз даврининг бой-бадавлат, обрўли аёлларидан бўлишига қарамай, Пайғамбаримиз алайҳиссаломнинг машаққатли йўлларида йўлдош, ҳамкор, ҳар қандай ҳолатда елкадош бўлдилар. Биринчи иймон келтирган мусулмонлардан ҳисобланадилар. Шунингдек, у зот Пайғамбаримиз алайҳиссаломдан Қосим, Зайнаб, Умму Кулсум, Руқайя, Фотима ва Абдуллоҳ розияллоху анҳумни дунёга келтириб, Ислом йўлида тарбиялаган меҳрибон ва оқила она ҳам эдилар. Ҳадича онамиз билан жаннатда ҳамсуҳбат бўлиш илинжида Яратган Зотга тинмай илтижолар қиламан.

– **Суннат амаллардан бирортасига амал қилиб, баракотларга эришган ҳолатингиз ҳақида гапириб бера оласизми?**

– Суннат амаллардан ҳаётимда менга кўп фойда бергани мўминнинг юзига табассум билан боқишдир.

– **Келгусидаги мақсад ва режаларингиз...**

– Аллоҳ таоло умр, соғлиқда бардавом қилса, энг аввал одамларга фойда келтирадиган инсон бўлиш учун ҳамма нарсага таъйёрман.

Аллоҳ таоло Оли Имрон сурасида: «Аллоҳ таваккул қилувчиларни севар» (159-оят), дея марҳамат қилади. Мен шу оятни қалбимга жо қилиб, бизнесда ҳам, оилада ҳам ривожланишдан тўхтамаслик учун таваккул ила олға интилишга ҳаракат қиламан.

– **Мухлисларга тилақларингиз...**

– Ҳисоб-китобли умримиз сонияларини муҳрловчи ҳар тонг, ҳар кечани ғанимат биллалик, бунга бефарқ бўлмайлик. Ҳар бир янги кунимизни ғанимат билиб, қайсидир хайрли ишга бош-қош бўлишга, бирор яхшилик қилишга улгуриб қолайлик. Бир инсон қалбига хурсандчилик бахш этишга ёки унинг ғамини аритишга фурсатимиз етиб қолсин... Бу кунларимиз то қиёмат кунига қадар қайтиб келмаслигини ҳис эта биллалик. Илоҳим, ҳаммамиздан яхши ном қолсин.

Оиша
суҳбатлашди

ЮКСАК НОМГА МУНОСИБ БЎЛАЙЛИК

Бисмиллаҳир роҳманир роҳийм!

Сўнги йилларда юртимизда динимизни ўрганиш, кишиларда тўғри эътиқодни шакллантириб, Қуръонга муҳаббатни кучайтириш, Қуръонга, ҳадисга амал қилиб яшашни йўлга қўйиш борасида кўплаб хайрли ишлар амалга оширилмоқда. Юртимиз бўйлаб ўтказилган Қуръон, ҳадис мусобақалари сўзимизнинг ёрқин далилидир. Лекин халқимизнинг асосий қисми ҳали-ҳануз эскича қарашларидан, эскича урф-одатларидан, бидъат-хурофотларидан айрила

олмаётир. Ёшларнинг ҳам, катталарнинг ҳам бу борада тўғри йўлни кўрсатадиган, Ҳақни танишида кўмак бўладиган, шариат қоидалари жамланган китобларни ўқишга на вақтлари бор, на ҳафсалалари. Одамларга динимизнинг бирор кўрсатмаси ҳақида гапирсангиз, «Нега, Фалончи отинойи бошқача айтган-ку?», «Бир отинойидан эшитгандим, сиз айтган нарсаларни бошқача тушунтирганди» деб, гапингизга эътироз билдиришади. Демак, одамлар отинойиларни энг илмли, энг ибратли, энг ҳурматли инсонлар деб билишади. Аслида ҳам шундай бўлиши керак. Динимизда аҳли илмларнинг, уламоларнинг даражаси юқори экани алоҳида таъкидланган. Бу ҳақда Қуръони Каримда, ҳадиси шарифларда, уламоларнинг ҳикматли сўзларида етарлича маълумот топилади. Лекин мен ҳозир бу

ҳақда гапирмоқчимасман. Мен айнан халқ «отинойи», деб иззат-ҳурмат қиладиган, маросимларда уйнинг тўрига ўтирғизиб қўйиб, сара таомлар билан сийлайдиган, маросим тугагач, бир дунё ҳадялар, пуллар билан уйига кузатиб қўядиган, аммо бундай номга, бундай эътиборга номуносиб баъзи отинойилар ҳақида анчадан буён мени ўйлантириб келаётган бир-икки оғиз аччиқ ҳақиқатларни, дард-аламларимни сизлар билан ўртоқлашмоқчиман.

Бундан чамаси бир ярим йиллар олдин устозамиз Одинахон Муҳаммад Содиқ бир мажлисда шундай дедилар: «Юртимиз бўйлаб отинойиларнинг илмини, диний жиҳатдан савиясини текшириш учун тадбирлар ўтказилди. Маълум бўлдики, бу борада аҳвол ниҳоятда ачинарли экан. Шунинг учун Диний идора ва бошқа тегишли муассасалар ҳамкорлигида отинойилар учун бир нечта қўлланмалар тайёрламоқчимиз. Имом-домлалар, отинойилар халққа тўғри йўлни кўрсатадиган, динимиз арконларини, шариатимиз кўрсатмаларини ўргатадиган, амри маъруф ва наҳйи мункар қиладиган кишилардир. Шундай бўлгач, авваламбор уларнинг ўзлари илми бўлиши керак. Аммо вазият ўрганиб чиқилганда уларнинг диний саводхонлигини зудлик билан ошириш кераклиги аён бўлди. Бу борада юртимиздаги аҳли илмларнинг зиммасида жуда катта масъулият бор...»

Сўнг устозамиз чоп этилиши керак бўлган ана шу қўлланмаларни бирма-бир санаб бердилар. Уларнинг бири «Маросимлар» китоби бўлиб, биринчи сони жаноза маросимларига бағишланишини таъкидлаганларида, мен: «Жаноза ҳақидаги қўлланмага шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ҳазратларининг китобларида келтирилган диний кўрсатмаларни бериб, ортидан халқ орасида тарқалган бидъат-хурофотларни киритиш керак»,

дея ўз таклифимни билдирдим. Худди ҳозиргидек эсимда, шунда Одинахон: «Таклиф киритган одам ўша ишга ўзи масъул. Маросимлар ҳақидаги китобнинг «Жаноза» бобини сизга топширдик», дедилар.

Ўша кундан бошлаб бўш қолдим дегунча, халқ орасида тарқалган жаноза билан боғлиқ бидъатлар, ношаръий маросимлар, зарарли урф-одатлар ҳақида маълумот йиға бошладим. Ўзим билганларимнинг ўзи ҳам бир дунё бўлди. Кейин юртимизнинг турли вилоятларида истиқомат қилувчи опа-сингиллар билан мулоқотда бўлдим. Биз кўрган, эшитган, билган бидъат, ирим-сиримлардан бошқалари ҳам бордир, деган мулоҳаза билан уларга мурожаат қилганимда таажжубдан ёқа ушладим. Астафируллоҳ! Улар айтиб берган, ёзиб жўнатган хабарларда инсон ақлига сиғмайдиган ишлар, ирим-сиримлар, бидъат-хурофотлар, ношаръий, ҳатто ҳаром ишлар шу қадар кўп эдики, уларни жамлаб, китобга жойлаганимизда шаръий кўрсатмалар баён этилган саҳифалардан кўра ношаръий ишлар, бидъатлар ёзилган саҳифалар кўпроқни ташкил этгани мени ҳайратга солди (ҳали бу фақат менинг билган-эшитганларим. Яна билмаганларим қанча экан?)

Бир синглимизнинг куюниб гапиришича, айнан мана шу нотўғри ишларга астойдил ружу қўйган, уларни қилишимиз шарт деб, атрофдагилар билан тортишадиганларнинг ўзи ҳеч бўлмаса Ихлос сурасини тўғри ўқишни, вафот этган одамнинг ҳаққига чиройли дуо қилишни билмайди, «Ота-боболаримизнинг руҳи қўлласин», «Довуд пирим қўлласин»дан нарига ўтмайди. Таҳлил нима, салавот нима, умуман беҳабар.

Мени ўйлантирган нарса шуки, инсонни яратган, унга ақл, кўз, қулоқ, тил каби буюк неъматларни бериб қўйган Аллоҳнинг буйруқларига бўйсунмишга,

фарз қилган амалларини бажаришга эътиборсизлик билан қараб, У Зотга ширк бўладиган амалларни эса ўта ихлос билан, жидду жаҳд билан бажариш, бошқаларни ҳам бунга ундашнинг охирагдаги савол-жавоби қандай бўлар экан?!

Бу биргина жанозага оид изланиш эди. Бошқа соҳаларни гапирмай қўяверинг.

Қўлланмани ёзиб, топширганимдан кейин ҳам буларнинг бари илмсизликнинг оқибати эканлиги ҳақида анчагача ўйланиб юрдим. Ўзимга ўзим саволлар бераман: «Бу нарсаларнинг чеки бормикин? Қандай қилиб халқимизнинг бу аянчли ҳолатини ислоҳ қилиш мумкин? Қўлланмалар тезроқ нашр қилиниб, тезроқ отиноийларнинг қўлига етиб борса эди... Лекин улар узоқ йиллик қотиб қолган тушунчаларидан воз кечиб, қўлланмаларда ёзилган шаръий кўрсатмаларга амал қилишармикин?..

Ҳа, халқимиз, айниқса аёл-қизларимиз илмли одамларнинг панд-насиҳатига, таълим-тарбиясига ниҳоятда муҳтож экан. Бу борада эса ота-она, ўқитувчи-тарбиячилар билан бир қаторда диний-шаръий жиҳатдан чуқур илмга эга бўлган отиноийларнинг ўрни беқиёсдир. Шуларни мулоҳаза қилган устозларимиз жуда долзарб, хайрли ишга қўл уриб, бу аянчли ҳолатни ислоҳ қилиш мақсадида отиноийлар учун қўлланмалар тайёрлашга киришган эдилар. Аллоҳ таоло бу ишларини манфаатли қилсин.

Кунлар, кунлар кетидан ойлар ўтди. Бундан бир ойлар олдин вилоятлардан бирида яшовчи бир танишимиз қизининг никоҳ тўйига пойтахтдан илмли отиноийлардан бирини таклиф

қилиш истаги борлигини айтиб, таниш-билишлари орқали бир таниқли отиноий билан боғланибди. Тўйнинг вақтини айтгандан сўнг табиийки, хизмат ҳаққи қанча бўлишини сўрабди. Сўрабди-ю... тилини тишлабди.

У кишининг айтишича, масаланинг бу томонини отиноийнинг ўзлари

гаплашмас эканлар. Шогирдлари орқали бошқа вилоятларга борганда одамлар қанча пул берганини айттирибдилар. Танишимиз бу нархлар қимматлик қилишини айтган экан, «Унда ҳар биримизга фалон сўмдан берасизлар, бориш-келишимизга машина гаплашиб берасизлар», деган жавобни эшитибди.

Ўша танишимиз куюниб, шундай дейди:

**«БИЗ ТОМОНЛАРДАГИ
ОТИНОЙИЛАРДАН КўНГЛИМИЗ
ТўЛМАГАНИ УЧУН ШАҲАРДАН
ИЛМЛИ ОТИНОЙИЛАРНИ
ТАКЛИФ ҚИЛМОҚЧИЙДИК.
ЛЕКИН УЛАР АЙТГАН НАРХ
БИЗГА ТўҒРИ КЕЛМАДИ. БУ БИЗ
УЧУН ЖУДА КАТТА ПУЛ. ШУНИНГ
УЧУН ҲАМ БИЗ ТОМОНЛАРДА
ҲАММА ИЛМСИЗ ЭКАН-ДА!
БИЗДАГИ ОТИНОЙИЛАРНИНГ
АҲВОЛИ ҲАЛИГИДАЙ БўЛСА.
ИЛМЛИЛАРИНИ ОЛИБ
КЕЛАЙЛИК, ХАЛҚ ОЗ БўЛСА-ДА
ФойДА ТОПСИН ДЕСАК, ЧўНТАК
КўТАРМАСА...»**

«Биз томонлардаги отиноийлардан кўнглимиз тўлмагани учун шаҳардан илмли отиноийларни таклиф қилмоқчийдик. Лекин улар айтган нарх бизга тўғри келмади. Бу биз учун жуда катта пул. Шунинг учун ҳам биз томонларда ҳамма илмсиз экан-да! Биздаги отиноийларнинг аҳволи ҳалигидай бўлса. Илмиларини олиб келайлик, халқ оз бўлса-да фойда топсин десак, чўнтак кўтармаса...»

Шундан кейин орадан ўн кунча ўтиб, айнан ўша вилоятга бир қариндошимизникига мавлид маросимига бордик. Ҳаммамизга маълумки, халқимизда мавлид ойи бўлмаса ҳам, турли муносабатлар билан ўтказиладиган тадбирларда мавлид ўқитиш урф-одатга айланган. Майли-да, шу баҳона одамлар Қуръондан, суннатдан, сийратдан, шариатдан бирор маълумотга эга бўлиб қолади, деган ният бор. Биз ҳам шу ниятда бориб, отиноийнинг маърузасини кута бошладик. Маросим-

га таклиф этилган отинойи бироз тамадди қилиб олгач, бирдан мавлид ўқишни бошлаб юбордилар. (Астағфируллоҳ! У киши ўқиётган нарсаларни «мавлид» деб атаган одам гуноҳкор бўлиб қолмасмикин?! Ўзинг асра!) Отинойи қаердандир топиб (ёки тўқиб) айтган маълумотларнинг тўқсон фоизи биз ўқиган диний китобларда, масалан, шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ҳазратларининг китобларидан бирортасида йўқ. Отинойи айтган гапларнинг ҳаммаси тўқима ҳадислар, исроилиётлар эди...

Отинойининг хотираси шу қадар кучли эканки, жуда кўп шеърларни, байтларни ёддан ўқиб беряптилар. Афсус... бу хотира, бу нотиклик санъати, бу вақт, бу фурсатларни ҳақиқий илм йўлида сарфлаганларида, кўпчиликка ҳақиқий илм-ирфон тарқатиб, қанчалар бахт-саодатга эришган бўлар эдилар. Даврада ўтирган ўша ерлик опа-сингиллар отинойининг маърузаларини жон қулоқлари билан эшитишарди. Мен эса бир отинойининг аҳволига ачинсам, бир халққа ачинардим. Энг ёмони шуки, бундай маросимларнинг сўнгида ўша ерда йиғилганларнинг ҳаммаси отинойининг олдида пул ташлашади, у эса пул ташлаганларни дуо қилади. Аммо бир оғиз: «Буни нима учун, қандай ниятда беряписизлар? Пулингиз керакмас, дуони пулга сотмайман», демайди.

Хуллас, ўша куни неча йиллардан буён мени қийнаб келаётган оғриқли дард бир неча бор кучайиб кетди. Охири ҳам, жўяли жавоби ҳам йўқ саволлар бутун ўй-хаёлларимни банд қилиб олган:

Аллоҳнинг каломини, шариатимиз кўрсатмаларини бунчалик кўп пулга сотишга мазкура шаҳарлик отинойининг нима ҳаққи бор? Унга бу ҳуқуқни ким берган? Давлатимиз унга лицензияни пул ишлаш учун берганми? Майли, бирор маросимга бориб, амри маъруф, наҳйи

мункар қилиш учун ўша отинойининг тўрт-беш соат (майли, узоқроқ вилоятга борса, бир-икки кун) вақти кетар, бундан ташқари қуввати, соғлиғи кетди, дейлик. Аммо шунга ярашасини сўрасин. Аслида сўрамаса ҳам, таклиф қилувчилар кўнглидан чиқариб, атаганларини беришади. Ваҳоланки, у оғзига сиққангани сўрайдиган даражада мушкул иш учун бормаяпти, балки анвойи таомларни тановул қилиб, дам олиб, давраларнинг тўрида ўтириб,

Аллоҳнинг каломидан, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг суннатларидан, сийратлардан сўзлаш учун таклиф қилинапти. Одамларга илм-маърифат тарқатиш учун, динимиздан, шариатимиздан сўзланадиган, Қуръон

тиловат қилиниб, сакинат ёғиладиган манзилларга таклиф қилинапти. Бу билан эса соғлиғидан, қувватидан айрилмаслиги шубҳасиз. Бир неча соатлик ташриф учун бунчалик кўп пул сўрашга қандай журъат қилиш мумкин? Бу билан ўша куни эга бўлажак ажр-савобларини йўққа чиқариб юбормайдими? Майли, кимлардир ўша отинойини ҳурмат-иззат қилиб, мўмайгина пул билан сийлагандир. Бу ўша одамларнинг номидан ҳадя, эҳсон сифатида берилгандир. Лекин «Бунча пул беришга имкониятим йўқ», дея аҳволини билдириб турган одамларга отинойи: «Майли, кўнглингиздан чиқариб берарсиз», деса, ўша хонадон соҳибига эҳсон қилган, бу билан кўплаб ажр-савобларга эришган бўларди-ку!..

Энди ўзим иштирок этган маросимдаги отинойи ва у кишига ўхшаган бошқа кўплаб «илм аҳллари»га бир неча саволлар билан мурожаат қилмоқчиман:

Сизлар давлатимиз томонидан берилган ишончни оқлаш учун нима

**ҚАЧОНГАЧА
«МУШКУЛКУШОД», «БИБИ
СЕШАНБА», «ТУГУН ОШИ»
КАБИ ИРИМ-СИРИМЛАРГА,
БИДЪАТ-ХУРОФОТЛАРГА
БУЮРИБ, ХАЛҚНИНГ
ШЎРИНИ ҚУРИТАСИЗ?**

ишлар қилиясиз? Ҳозирги кунда нима кўп, китоб кўп. Ўша китобларни ўқиб, илмингизни оширяпсизми? Қуръонни тажвид билан ўқий оласизми? Араб тилини билишни-ку, айтмай қўя қолайлик, тафсир, ҳадис, ақоид илмлари ҳам майли, ҳеч бўлмаса фикҳимизни, таҳорат, ғул ва аёлларга оид поклик масалаларини биласизми? Лоақал Қуръонни тўғри ўқишни ўрганиб олишга сизга нима халақит беряпти? Ахир сиз ўқиётган нарсани Қуръон деб бўлмайди-ку? Қачонгача «мушкулкушод», «биби сешанба», «тугун оши» каби ирим-сиримларга, бидъат-хурофотларга буюриб, халқнинг шўрини қуритасиз? Аслида сиз халқнинг билмаганини ўргатадиган, хато қилса, тузатадиган одамларсиз-ку! Қачонгача илми одамлар ҳаммининг олдида хатоларингизни тўғрилашдан истиҳола қилиб, даврани тарк этиб чиқиб кетишга журъат тополмасдан, сизнинг олди-қочди «маъруза»ларингизни эшитишга мажбур бўлиб ўтиришади? Қачонгача илмсиз одамлар сизни ўтирғизгани жой топа олмасдан, оғзингизга тикилиб, пойингизга патак бўлишади-ю, сиз эса уларга нотўғри, хато, асоссиз, ёлғон маълумотларни етказиб, вақтларини, пулларини зое қиласиз, уларни янада жаҳолат ботқоғига ботирасиз? Давлатимиз томонидан динимиз таълимотларига, халқнинг диний савиясини оширишга алоҳида эътибор берилаётган бир пайтда нима учун сизлар ҳали ҳам эскилик сарқитларидан воз кеча олмасдан, ёлғон-яшиқ гаплар билан халқни ортингиздан эргаштириб юрибсиз? Ҳеч бўлмаса бунинг охираддаги савол-жавобидан қўрқмайсизми?..

Гапирсак, гап кўп. Лекин асосий айтмоқчи бўлганларим шу эди. Хулоса ўрнида шундай демоқчиман: бу нохуш ҳолатдан қутулиш у қадар қийин эмас. Аллоҳ таоло Ўзининг иродаси билан ҳар қандай ҳолатни ўнглашга, ислоҳ қилишга

қодир Зот. Фақат биз – бандаларда хоҳиш-истак, ҳафсала, ҳаракат, жидду жаҳд бўлса бас. Хусусан, отинойилар масаласида ҳам шундай. Илми отинойиларимиз ниятларини тўғри қилиб, нафсларининг хоҳишига учмасалар, савоб талабида халқнинг хизматида шай турсалар, илми етарли бўлмаган отинойиларимиз эса ўзлари фойдаланаётган «эскича» китоблардан воз кечиб, ҳақ йўлга бошловчи китобларни ўқиб-ўрганишса, улар асосида халққа амри маъруф, наҳйи мункар қилсалар, Қуръони Каримни тажвид билан ўқишга ҳаракат қилиб, ўз хатолари устида кўпроқ ишласалар, ҳар иккилари ҳам ўзларига берилган фурсат, мартабадан олий мақсад – халқнинг маърифатини ошириб, ўзларининг охираддаги даражаларини юксалтириш учун фойдалансалар, нур устига нур бўлар эди.

Имом Ғаззолий айтадилар: «Эй фарзанд! Шариатга эргашилмаса, илм ҳам, амал ҳам залолатдир. Сўзинг ҳам, ишинг ҳам шариатга мувофиқ бўлиши керак. Чунки шариатга эргашилмаса, илм ва амал залолатдир, адашишдир».

Шуни ҳам алоҳида таъкидлашимиз лозимки, гап эгасини топади, деганларидек, юқорида айтилганлар ҳамма отинойиларга ҳам тегишли эмас. Ўзининг илми, салоҳияти, ихлоси билан халқнинг олқишига, эҳтиромига сазовор бўлган отинойиларимиз жуда кўп. Биз тилга олган, бу соҳага тасодифан кириб қолган баъзилар ана шундай олималардан ўртак олсалар, ўзларига ҳам, халққа ҳам манфаатли бўлар эди.

Аллоҳ таоло ҳеч биримизни Ўзининг тўғри йўлидан адаштирмасин, бизларни ўқиганларига амал қиладиган бандаларидан қилсин, барчамизни икки дунё саодатига эриштирсин. Омин!

Барно САИДРАҲМОН

«Ҳилол» нашриёти ҳамда
«Муслимаат.уз» сайти муҳаррири

Муҳаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ наздларида болаларнинг бир куни

Бугунги кунда ота-оналарнинг энг муҳим муаммолари рўйхатида фарзандларга тўғри тарбия бериш масаласи етакчи ўринни эгаллайди десак, муболаға бўлмайди. Фарзандимизнинг ноёб қобилияти ва зеҳнини тўғри баҳолай олмасликда ўқитувчи-тарбиячиларни, мактабларни ва жамиятни айблар эканмиз, кўпинча ушбу рўйхатга ўзимизни киритишни унутамиз.

Ҳозирда хилма-хил тарбия усулларию услублари ҳақида маълумотларга эга бўлиш жуда осон, бунинг учун интернетга кира олсангиз, кифоя.

Аммо биз тарбия борасида саволларимизга жавоб топиш учун болаларнинг таълим-тарбиясига алоҳида эътибор берган Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васал-

ламнинг суннатларига қанчалик мурожаат қиламиз? Бу саволга ҳар ким ўзидан келиб чиққан ҳолда жавоб бериб, тегишли хулосалар чиқарақолсин...

Биз эса шу ўринда ота-оналарга оз бўлса-да ёрдам сифатида, қолаверса, барчамизга яна бир эслатма бўлиши учун Жаноби Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг суннатларига биноан боланинг кун тартиби қандай бўлиши кераклиги ҳақида тўхталиб ўтмоқчимиз.

Ўз вақтларини тўғри режалаштириш ва кун тартибига амал қилиш Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг асосий қоидаларидан бири эди. У зот соллаллоҳу алайҳи васаллам ёш болаларнинг ҳам шундай тартибга одатланишларини

тавсия қилар эдилар. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васалламнинг сўзларига кўра, боланинг куни бомдод намозига чақирилган азон билан бошланиши керак. Шунда бола кичиклигидан, яъни унга ҳали ибодатлар фарз бўлмасидан, исломий тартиб-интизомга одатланади.

Намоз ўқиб бўлгандан кейин яна қайта уйқуга ётишга эмас, балки қуёш чиқishiни кутишга ўргатиш лозим. Чунки бу вақтда инсонларнинг ризқлари тақсимланади. Бу пайтда болани китоб ўқиш ёки турли зикрлар билан банд қилиш шарт эмас, бу унинг нафсига оғирлик қилиши, зерикаши ва оқибатда кейинги кунлари тонгда туришга қийналиши мумкин. Шунинг учун намоздан сўнг у билан ўйнаш ва суҳбатлашиб вақт ўтказиш кифоя.

Қуёш чиққандан сўнг бола истаса, уйқусини давом эттириши мумкин, чунки ухлаш унинг танаси учун худди овқатланиш каби зарурдир. Бироқ бола хоҳламаса, ухлашга мажбурланманг.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам болаларнинг ўйинларига катта аҳамият берганлар ва уларнинг кундузи очиқ ҳавода ҳаракатли ўйинлар билан банд бўлишларини тавсия қилганлар. Бола ўсиб-улғайгани сайин, аста-секин уни ота-онасига ёрдам беришга жалб қилиш ва қийин бўлмаган юмушларни буюриш мумкин. Пайғамбаримиз соллalloҳу алайҳи васаллам иссиқ кунларда, пешин вақтида болаларнинг уйдан кўчага чиқмаслиги лозимлигини таъкидлаганлар. Буни ҳазрати Али розияллоҳу анҳу иссиқ пайти кўчада Ҳасан ва Ҳусайнни ўйнатиб юрганларида Муҳаммад соллalloҳу алайҳи васалламнинг: «Набираларимни иссиқ урмасидан ўйингизга кирмайсизларми?» деганларидан билиб оламиз. Туш пайтида бола овқатланиб, ухлаши лозим.

Айтганча, Пайғамбаримиз алайҳис-саломнинг суннатлари бўйича 30 дақиқалик тушки уйқу (қайлула) бошқа пайтдаги икки соатлик одатий уйқуга тенг келади ҳамда инсонга тетиклик ва қувват бағишлайди.

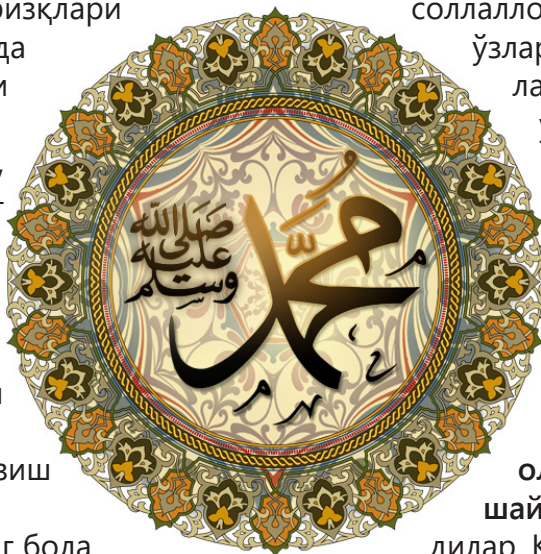
Болага эрталабки ва кундузги ўйинлар билан бир қаторда, кечки сайр ҳам зарур ҳисобланади. Анас розияллоҳу анҳудан қилинган ривоятга кўра, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васалламнинг ўзлари ўша пайтда кўчада болалар билан бир неча бор ўйнаганлар. Аммо ҳар бир нарсанинг чегараси ва меъёри бор, шунинг учун Набий соллalloҳу алайҳи васаллам: «**Болаларингизни қуёш ботганидан кейин (қоронғи тушгандан кейин кўчадан) йиғиштириб олинглар, чунки бу вақтда шайтонлар тарқалади**», дедилар. Кўпгина болалар қоронғилиқдан қўрқишади.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам болаларнинг қўрқувига сабаб бўладиган, руҳиятига салбий таъсир қиладиган ҳолатлардан ҳимоя қилишни маслаҳат берганлар.

Кечки овқатдан кейин, уйқуга ётишдан олдин фарзандингизга алоҳида эътибор беришингиз, у билан суҳбатлашингиз, муаммоларини муҳокама қилишингиз ва унга фақат ота-онагина бера оладиган ғамхўрлик ва муҳаббат тафтини ҳис қилиш имкониятини беришингиз керак.

Боланинг кун тартибига юқоридаги каби ёндашув бизнинг суюкли Пайғамбаримиз соллalloҳу алайҳи васалламнинг суннатлари бўлиб, унга риоя қилиш ёки қилмаслик ҳар кимнинг ўзи ва тарбия қиладиган фарзандлари учун муҳим танлов деб ҳисоблаймиз.

«Islamtoday» нашри асосида
Оиша тайёрлади

Аслида ким ёш бола? Болаларми ёки биз, катталарми?

Инсон илми зиёда бўлиб бораркан, кун келиб одамларга нималарнидир исботлашдан, улар билан баҳслашишдан, улардан ҳар бир иши учун кечирим сўрайверишдан, уларни танқид қилишдан, уларга маслаҳат беришдан, ақл ўргатишдан, ҳамма учун жон куйдиришдан, уларга тўғри яшашни ўргатишдан тўхтаб қолади. Чунки у бу ишларнинг ҳаммасини бажаришга мажбур эмаслигини тушуниб етган бўлади. Ана шу онда инсон ўзининг эркин яшаётганини ҳис эта бошлайди. Чунки айнан шу онда унда ички хотиржамлик пайдо бўлади ва бу нарса ҳаётда энг катта неъмат эканлигини англайди...

Олтин кузнинг илиқ кунларида қуёшга юзингни тутиб, Яратганнинг улуғ неъматини бўлган тоза ҳаводан нафас олиб, осмонга термулиб мулоҳазалар қилишинг атрофингдаги инсонларнинг юриш-туриши, нима билан банд экани, уларнинг ҳаёти нималардан иборат экани каби нарсалар ҳақида ўйлашингдан минг бор афзал. Инсон шуни ҳис этар экан, юрган йўлида ҳар куни эмас, ҳар сонияси буюк неъмат эканини чуқурроқ тушунаверади. Яратган

Зотни таниб, Унинг махлуқотлари учун яратилган қонун-қоидаларни ўрганиб борар экансан, ҳар бирининг замирида қанчалар катта ҳикмат, илм, барака борлигини тушуниш нақадар улуғ бахт! Атрофда бўлаётган ишларга шунчаки қарамасдан, ҳар биридан ҳикмат излашинг инсонларнинг қалбини тушунишингда энгиллик ярата боради. Бундай ишларни катталарга нисбатан болалар яхши уйдлайдилар, тез англаб етадилар. Сабаби, улар ҳар бир қўрадиган нарсасига, қилдиган ишига ақл ва онг билан эмас, бутун борлиғи, қалби билан боғланадилар.

Биз, катталар кўпинча болаларга болача қараб, уларнинг беғубор, самимий қалбини кўра олмаймиз. Айнан шу каби манзаранинг гувоҳи бўлганим ўзимга ўзим саволлар беришга мажбур қилди: “Аслида ёш бола болами ёки биз, катталарми?” Зоомагазин дўконининг эшигига “Кучук болалари сотилади” деган эълон осиб қўйилибди. Бундай эълонларга биринчи бўлиб кўпинча кичик болалар эътибор қиладилар. Бир бола дўконга кириб, кучук болаларининг нархини сўради. Шунда сотувчи уларнинг нархини айтди. Болада сотувчи айтган пулнинг ўндан бир қисми ҳам йўқ эди.

Шунда у сотувчидан: “Ҳеч бўлмаса уларни бир кўрай”, дея илтимос қилди. Сотувчи боланинг илтимосини рад этмади. У ёрдамчисига кучук болаларини олиб чиқишини айтди. Бирин-кетин бешта бир-биридан ширин кучук болалари сотувчининг ёрдамчиси орқасидан югуриб чиқишди. Фақат бешинчиси зўрға-зўрға юриб келди. Болакайнинг кўзи дарров ўша кучукчага тушиб, сотувчидан сўради:

– Бу кучукчага нима бўлган?

Сотувчи бу кучукчанинг тос суяги билан сон суягининг туташган жойи қийшайганини ва у энди бутун умр шундай оқсоқланиб, судралиб юришини тушунтирди. Шунда бола:

– Мен айнан шу кучукчани сотиб олмоқчиман. Аммо менинг пулим бироз камроқ, – деди.

Сотувчи ҳайратланиб деди:

– Уни нима қиласан? Майли, агар сенга шу ёққан бўлса, пулинг керакмас, шундай олиб кетавер. Барибир бу чўлоқ кучукчанинг ҳеч кимга кераги йўқ...

Бола ғазабланиб, сотувчининг кўзига қаради ва:

– Бу кучукчанинг бошқа кучукчалардан

кам жойи йўқ. Бошқалари неча пул турса, ўшанча тўлайман. Фақат ҳозирча қўлимдаги бор пулимни бераман, қолганини ҳар ойда бўлиб-бўлиб бериб қарзимни узаман, – деди.

Болакайнинг дағдағаси сотувчини бир оз эсанкиратиб қўйди. Унга мулойимлик билан яна тушунтира бошлади:

– Бу кучукчани олма, у ҳеч қачон сен билан бирга югуриб, сакраб ўйнай олмайди. Сен эса у билан ўйнашни, югуришни хоҳлайсан. Тўғрими? Унинг ҳеч кимга фойдаси йўқ...

Сотувчининг бу гаплари болакайга баттар ёқмади. У шартта шимининг почасини кўтариб, сотувчига оёғини кўрсатди. Сотувчи унинг оёғи ўрнида ясама темир оёқ борлигини кўрди-ю, ортиқча бирор сўз айтишга журъат топа олмади.

– Мен ҳам тез югура олмайман. Бу кучукча менга ўхшаган уни тушунадиган, меҳрибон одамга муҳтож!

Бола шундай дея, чўнтагидан пул чиқариб, сотувчига узатди. Сўнг кучукчани даст кўтариб, бағрига босди. Сотувчи эса лом-мим дея олмай, унинг ортидан жимгина кузатиб қолди.

Мадина ДЖУРАЕВА

АМАЛЛАРИМИЗДАН ҚУСУРЛАРИМИЗ КЎП

Поездда Тошкентга йўл олдим. Сафарим давомида Ага исмли турист аёл менга ҳамсухбат бўлди. Унинг она юртим ҳақидаги илиқ таассуротлари кўнглимни тоғдек кўтарди. Қалбим сурурга тўлди. Аммо... Унинг юртдошларимиз ҳақида айтган айрим фикрлари, қарашлари мени жуда ўйлантириб қўйди. Ҳатто дилим қаттиқ оғриди.

Йўл-йўлакай Ага хоним ўзини қизиқтирган саволларни берарди:

– Сизларда қизлар ота-онаси танлаб берган инсонга турмушга чиқар экан-а? Қандай қилиб бунақа бўлиши мумкин?

– Бу сиз ўйлагандек, мажбурлаш эмас. Бунинг маъноси шуки, ота-онаси томонидан танланган ёшлар учрашиб кўриб, бир-бирини ёқтирса, катталар ҳам ўзаро келишиб, маслаҳатлашиб иш тутишади. Ёш қиз ўзига муносиб инсонни мустақил танлашда қийналиши мумкин, шунинг учун яқинлари унга бу масалада

ёрдам беришади. Динимизда қиз болани мажбурлаш йўқ, дейилган. Ўзига ёқмаган инсонга турмушга чиқмаслик ҳуқуқига эга, – дея унинг саволига шошиб жавоб бердим.

– Бир келин билан суҳбатлашиб қолдим. Унинг эри ҳомиладор пайтида ҳам роса урар экан. Ахир у аёл-ку! Лекин у ҳеч кимга мурожаат қилмас экан. Тинмай калтаклайдиган эр билан қандай қилиб чидаб яшаш мумкин?!

– Бизнинг урф-одатларга кўра, оилада келишмовчилик чиқса, ҳар икки томоннинг яқинларидан бир вакил келиб, гаплашиб, ҳал қилишга ҳаракат қилинади. Аёл-қизларнинг отаси, ака-укалари бундай вазиятларда муаммони ҳал қилиш бўйича масъул, – дедим юзларим қизариб.

– Бир келин иккита қиз туққани учун эри у билан ажрашмоқчи эканини эшитиб қолдим. Оилада қиз бола туғилишини эркаклар унча хушламас экан. Бунда

келиннинг нима айби бор?

Мен динимизда қиз фарзандни дунёга келтирган, уни тарбиялаб, улғайтирган инсонлар кўплаб ажр-савобларга эришишини айтдим. Қиз фарзандни ёқтирмаслик Ислом дини келмасидан олдинги жоҳилият давридаги инсонларга хослиги ҳақида гапириб бердим...

Ага хоним мени мароқ билан эшитди. Сўзларимни тингларкан, менга ҳайрон боқиб, шундай сўз айтдики... жуда мулзам бўлдим.

– Демак, сизларда айрим инсонлар динини яхши билмас ва амал қилишга жидду жаҳд қилишмас экан...

Ҳали амалларимиздан кўра қусурларимиз кўплигидан уялиб кетдим.

Адиба

Пайғамбарлар гуноҳ қилишганми?

Муҳтарам ҳазрат, менинг ўқиганларим тўғри бўлса, Пайғамбаримиз Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам томонларидан бирорта гуноҳ амал содир бўлмаган экан. Ушбунини ўқиганимдан кейин мени бир савол ўйлантириб қўйди. Тарихда яшаб ўтган (янглишмасам) 120 минг расул ва набийлар ҳам гуноҳсиз яшашганми? Уларнинг ҳаммаси жаннатийми? Шу ҳақида бирор маълумот борми?

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф раҳимаҳуллоҳ:

Пайғамбарлар маъсумлар.

Пайғамбар алайҳиссаломларнинг оддий кишилардан ажраб турадиган бирдан бир сифатлари маъсумликларидир. Яъни, маъсият қилиш, шаҳватларга берилиш, мурувватга футур етказадиган ва инсонлик қадрини кетказадиган нарсалардан четда бўлишларидир.

Пайғамбар алайҳиссаломлар одамларнинг энг гўзал ахлоқчилари, энг пок амал қиладиганлари, энг юраги тозалари ва тасарруфотлари энг тўғрилари дидирлар.

Пайғамбар алайҳиссаломларнинг маъсумликлари «исмат» тушунчаси асосидадир.

«Исмат» сўзи луғатда «ман қилиш» - «сақлаш» маъносини англатади.

«Исмат»нинг шаръий маъноси эса «Аллоҳ таолонинг Ўз Пайғамбар ва набийларини гуноҳ ва маъсият ҳамда мункар ва ҳаром ишларни қилишдан сақлашидир.

Шунингдек, Аллоҳ таоло Ўз пайғамбарларини хулқий ва жасадий айблардан ҳамда бошқалар нафрат қиладиган касалликлардан ҳам асрагандир.

Чунки Аллоҳ таоло одамларни у зотларга эргашишга, иқтидо қилишга ва уларнинг йўлидан юришга амр қилгандир. Пайғамбар алайҳиссаломлар барча башарга яхши ўрнақдирлар. Агар улардан маъсият ва мункар ишлар содир бўлиши жоиз бўлса ёки мазкур нуқсонлардан бирортаси мавжуд бўлса, у нарсалар шариатда бор нарсаларга айланиб қолади. Бу эса мутлақо мумкин эмасдир. Шунинг учун ҳам Аллоҳ таоло Ўз пайғамбарларини маъсум қилгандир. Аллоҳ таоло барча пайғамбарларни Ўзининг доимий инояти ила ўрагандир. У Зот Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломга хитоб қилиб: «Бас, Роббинг ҳукмига сабр қил. Албатта, сен кўз ўнгимиздасан», деган (Тур сураси, 48-оят).

Афсуски, бошқа динларда пайғамбар алайҳиссаломларга турли гуноҳларни қилганлик нисбатлари берилади.

Мавлид

Ассалому алайкум! Аёл киши узрли ҳолатида ҳам мавлид ўқиса бўладими?

Одинахон Муҳаммад Содиқ:

Ва алайкум ассалом! Жоиз. Валлоҳу аълам!

Мавлид ўқитиш ҳақида

Ассалому алайкум, усто-за Одинахон опа! Илоҳим, Аллоҳнинг ўзи сизга қувват ато этсин. Мавлидни албатта отинойиларни чақриб ўқитиш керакми ёки ўзимиз ўқисак ҳам бўладими? Илтимос, шу ҳақида батафсил маълумот берсангиз. Олдиндан раҳмат.

Одинахон Муҳаммад Содиқ:

Ва алайкум ассалом. Мавлид маросимидан асосий мақсад Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг

шахсиятлари, суннатлари ва ҳаётлари билан яқиндан танишиш, эсга олишдир. Қисқа қилиб айтганда, шу маросимдан мўмин ўзига фойда олишидир. Салавот айтиб Аллоҳнинг раҳматига ноил бўлиш. Бунини отинойисиз амалга ошириш имкони бўлса, уни чақирмай ҳам ўтказилаверади. Акс ҳолда, билимли, ишончли муаллималаримиз билан ўтказилгани афзал. Валлоҳу аълам.

Салавот ҳақида

Бисмиллаҳир роҳманир роҳийм. Аллоҳ умрингизни баракотли қилсин. Устозимиз Ҳазратнинг жаннат-

даги мақомларини Аллоҳ юқори қилиб берсин. Савол: «Тола ал бадру аълайна» салавоти Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам даврларида айтилганми? Бу салавот қаерда айтилган?

Одинахон Муҳаммад Содиқ:

Бисмиллаҳир роҳманир Роҳийм.

Байҳақий Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилишича, ушбу нашийдни Ансорий аёллар ва уларнинг болалари айтишган. Бу нашийд Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Маккадан Мадинага муҳожир бўлиб киришлари, ансорлар ҳузурига келишлари ва уларнинг орасидан манзил тутиб яшашлари муносабати билан ўша даврда айтилган. Мана шу гап сийрат уламолари орасида ҳам машҳурдир. Лекин унинг сўзлари ҳақида баъзи ихтилофлар бор. Валлоҳу аълам.

Хейс – творогли хурмо

Пайғамбаримиз алайҳиссалом тановул қилган таом

Хейс – бу ёғли творог билан хурмони аралаштириб тайёрланадиган таомдир.

Хозирги кунда бу таомнинг бир нечта замонавий кўринишлари мавжуд бўлиб, сизларни улардан бирининг тайёрланиш усули билан таништирмоқчимиз.

Керакли маҳсулотлар:

2 стакан толқон;
1/3 стакан бодом;
1/3 стакан писта;
450гр хурмо (финик);
8-10 қошиқ сариёғ;
Таъбга кўра кунжут қўшиш мумкин.

Тайёрлаш усули:

Толқон (қуритилган ноннинг майда бўлақларини ҳам ишлатиш мумкин), бодом ва пистани кофе майдалагичда майдалаб оламиз. Хурмоларни ҳам майдалаб тўғраймиз ёки қиймалагич ёрдамида майдалаб оламиз. Майдаланган маҳсулотларимизга сариёғ қўшиб, аралаштирамиз. Сўнг улардан думалоқ шарикчалар ясаб (жуда ёғли бўлиб кетмаслиги керак), ҳар биттасини шакарга ботириб оламиз. Ликопчаларга солиб, дастурхонга тортамыз.

